

Załącznik do Uchwały nr LXXIII/462/2023

Rady Powiatu Trzebnickiego

z dnia 28 listopada 2023r.

Program
korekcyjno-edukacyjny
dla osób stosujących przemoc
domową
na lata 2023 r. – 2026 r.

Trzebnica, 2023

Spis treści

I.	Założenia Programowe	3
II.	Cele i zawartość Programu	4
	1. Zawartość Programu.....	5
	2. Zakładane rezultaty.....	6
III.	Realizacja Programu.....	6
	1. Czas realizacji Programu.....	6
	2. Sposób i formy realizacji Programu	6
	3. Nabór uczestników Programu.....	8
	4. Reguły uczestnictwa w Programie.....	9
	5. Realizator Programu.....	9
	6. Miejsce realizacji Programu.....	10
	7. Partnerzy Programu.....	10
IV.	Źródła finansowania Programu.....	11
V.	Monitoring.....	11
VI.	Ewaluacja.....	12

I. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2021 r. poz.1249, z późn. zm.)
2. Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2023 przyjęty uchwałą Nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023r.
3. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz.U.2023 poz.1163 oraz poz.1164)
4. Wojewódzki Ramowy Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową.

Priorytetem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową jest ochrona bezpieczeństwa, autonomii i dobra osób krzywdzonych przez osobę stosującą przemoc. Ponadto, należy zadbać o to, aby Program przyczynił się do faktycznych zmian w postawach i zachowaniach, jak również zwiększył poczucie odpowiedzialności za popełnione czyny, a także by osoby stosujące przemoc domową uczestniczące w programie były traktowane w sposób nienaruszający ich godność.

Założenia do tworzenia niniejszego programu opierają się na aktualnym stanie wiedzy na temat przemocy domowej:

Przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,

- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przemoc domowa jest wyuczonym zachowaniem, które przynosi zyski i straty dla sprawcy,

- przemoc domowa ma uwarunkowania kulturowe - jest tolerowana i wzmacniana przez postawy i poglądy ludzi, jest zakorzeniona we wzorach postępowania przekazywanych z pokolenia na pokolenie,
- przemoc domowa jest szkodliwym i raniącym nadużywaniem siły i władzy oraz dążeniem do kontrolowania i zniewolenia osoby zależnej,
- niestosowania przemocy domowej można się nauczyć,
- nigdy nie należy godzić się na przemoc i rezygnować z jej powstrzymania,
- stosowanie przemocy w żadnym przypadku nie może być usprawiedliwiane stwierdzeniem, że było skutkiem prowokacji ze strony ofiary,
- stosowanie przemocy jest wyborem, za który sprawca ponosi odpowiedzialność moralną i prawną.

Mając na uwadze powyższe założenia niniejszy Program opiera się na współczesnych rozwiązaniach uwzględniających podejście integracyjne, łączące wybrane elementy tradycyjnych modeli pracy ze sprawcami przemocy, do których należą:

- edukacja na temat kulturowo-obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwstawiających się przemocy,
- stosowania procedur behawioralno – poznawczych w celu korygowania postaw i zachowań związanych z przemocą,
- uczenie umiejętności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej oraz samokontroli,
- promocja wartości i idei wspierających godność osoby, dobro rodziny, równość płci oraz prawa kobiet i dzieci, a także odpowiedzialność za osobiste decyzje i gotowość ochrony słabszych.

II. CELE I ZAWARTOŚĆ PROGRAMU

Cel programu to rozwijanie i utrwalanie umiejętności zachowania bez przemocy.

Działania służące realizacji celu:

1. Rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie.
2. Kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez użycia przemocy.

3. Uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy.
4. Zdobycie i poszerzenie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy domowej.
5. Zdobycie umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy.
6. Uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023r. Dz.U. 2023 poz 1163 Oddziaływania Korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc domową obejmuje:

- 1) zmianę przekonań odbiorców programów korekcyjno-edukacyjnych dotyczących stosowania przemocy domowej;
- 2) powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy;
- 3) rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia, w tym bardziej efektywne radzenie sobie z emocjami, w tym złością lub poczuciem krzywdy w sytuacjach trudnych;
- 4) zmniejszenie przez uczestników programu skali zachowań opartych na sile i przemocy;
- 5) wzrost świadomości na temat zjawiska przemocy domowej i konsekwencji jej stosowania;
- 6) poszerzenie katalogu zachowań osób stosujących przemoc domową o zachowania alternatywne do krzywdzących, w celu budowania relacji interpersonalnych opartych na poszanowaniu domowników i postawie partnerskiej;
- 7) kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez użycia przemocy domowej;
- 8) uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
- 9) uzyskanie informacji o możliwościach podejmowanych działań terapeutycznych.

1. Zawartość Programu

Zawartość merytoryczna programu koncentruje się na osiągnięciu celu i zawiera elementy, które dostarczają wiedzy, tworzą okazję do poznania siebie oraz pozwalają na zmianę form myślenia i reagowania. Najważniejszymi z tych elementów są :

- a) rozpoznanie diagnostyczne – uzyskanie i opracowanie informacji o funkcjonowaniu każdego z uczestników, jego sytuacji życiowej oraz specyfice przemocy, której był sprawcą,

b) edukacja – dobór treści edukacyjnych uwzględniających cele programu oraz specyfikację uczestników obejmuje:

- społeczno-kulturowe źródło i okoliczności przemocy domowej (mity i stereotypy),
- definicje przemocy, jej rodzaje, formy i dynamikę,
- problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich,
- planowanie i rozwijanie samokontroli, w tym definiowanie zachowań zastraszających,
- komunikację interpersonalną,
- promocję pozytywnych standardów i wartości, w tym budowanie wsparcia, zaufania, odpowiedzialności i poszanowania godności drugiego człowieka,
- zaburzenia życia rodzinnego spowodowane uzależnieniami,
- wpływ przemocy domowej na zachowanie i psychikę dzieci,
- definicja negocjacji i szczerości.

c) ćwiczenia praktyczne – dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych, zmieniających zachowania i postawy oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia.

2. Zakładane rezultaty

Działania diagnostyczne, edukacyjne i ćwiczenia praktyczne przyczynią się do:

- uświadomienia sprawcy, czym jest przemoc,
- uzyskania przez niego świadomości własnych zachowań dotyczących przemocy domowej wobec bliskich,
- nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów i sporów w rodzinie bez używania agresji,
- korekty zachowań agresywnych,
- zdobywania wiedzy w zakresie wychowania dzieci bez przemocy,
- nabywania umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć,
- zmianę w postawach i zachowaniach osób stosujących przemoc w rodzinie,
- powstrzymanie się od nadużywania alkoholu,
- ustabilizowanie sytuacji materialnej,
- nabycie umiejętności partnerskiego współdziałania w rodzinie oraz korzystania z pomocy innych.

III. REALIZACJA PROGRAMU

1. Czas realizacji Programu

Program korekcyjno-edukacyjny zaplanowany jest na lata 2023 – 2026. Zakłada dwie edycje Programu w danym roku w okresie od marca do grudnia . Program będzie realizowany w sposób otwarty by na każdym etapie prowadzonego programu mogli zostać dołączeni uczestnicy.

2. Sposób i formy realizacji Programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy domowej będzie prowadzony w sposób otwarty, umożliwiając osobom kierowanym i zgłaszającym się indywidualnie włączenie do udziału w Programie na każdym etapie. Uczestnicy, którzy dołączają do prowadzonego programu uzupełniają Program na spotkaniach indywidualnych i grupowych, realizowany maksymalnie w wymiarze 80 godzin.

Zajęcia prowadzone będą w formie zajęć grupowych i spotkań indywidualnych. Szczegółowy harmonogram zajęć indywidualnych i grupowych zostanie uzgodniony z trenerami prowadzącymi Program. Planowane są następujące etapy:

Etap I – 2 spotkania 60 minutowe, indywidualne na każdego uczestnika Programu. Podczas tych zajęć będą prowadzone takie działania jak: diagnoza osobowości oraz stanu psychicznego kandydata, rozpoznawanie indywidualnej sytuacji uczestnika , określenie, czy kandydat na uczestnika programu aktualnie stosuje przemoc;- w razie potrzeby w trakcie realizacji całego programu (w liczbie 2 godzin dla jednego kandydata)

Etap II – 20 spotkań grupowych po 3 godziny każde, odbywające się raz w tygodniu, których celem jest przekazanie treści edukacyjnych połączonych z ćwiczeniami praktycznymi. Zajęcia grupowe odbywać się będą w grupach 15 osób. Dwie osoby prowadzące W wyjątkowych sytuacjach zajęcia mogą odbyć się w formie zdalnej przy użyciu interaktywnych metod komunikacji, po wcześniejszym uzgodnieniu uczestników i prowadzących. Prowadzący zapoznają się także z sytuacją rodzinną i prawną osoby zgłaszającej się , diagnozując sytuację życiową oraz specyfikę stosowanej przemocy. Informacje pozyskane od uczestników są objęte zasadą

poufałości. Zakłada się prowadzenie Programu przez 2 trenerów, przez osoby posiadające kwalifikacje zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową wg., którego oddziaływania korekcyjno-edukacyjne może prowadzić osoba spełniająca następujące warunki:

- 1) ukończyła studia wyższe magisterskie na jednym z kierunków: psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo – wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej, albo na innym kierunku uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, resocjalizacji,
- 2) posiada zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc domową,
- 3) mają udokumentowany co najmniej 3 letni staż pracy w instytucjach realizujących działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Trenerzy zobowiązani są również do odbycia w trakcie realizacji Programu, co najmniej 15 h superwizji grupowych. Ponadto są zobowiązani zapewnić materiały edukacyjne oraz przygotowują Program (konspekty) merytoryczny zajęć i realizują go zgodnie z celami w ww. Programie. Trenerzy gromadzą dokumentację z prowadzonych zajęć: kontrakt z uczestnikiem, listy obecności uczestników oraz sprawozdania merytoryczne po każdych zajęciach. Prowadzą również indywidualne karty przebiegu Programu, niezbędne do diagnozy pogłębionej uczestnika. W ramach realizowanego monitoringu prowadzą przed i po realizacji Programu, ankietę dotyczącą postaw wobec przemocy na potrzeby realizatora prowadzącego ewaluację Programu. Ankieta zostanie sporządzona w ramach współpracy, w konsultacji realizatora z trenerami.

3. Nabór uczestników Programu

Adresatami niniejszego Programu są osoby dorosłe stosujące przemoc domową. Osoby chętne do działań korekcyjno – edukacyjnych w ramach poprawy sytuacji rodzinnej, a także osoby zgłoszone przez Zespoły Interdyscyplinarne, Ośrodki Pomocy Społecznej, Policję, Prokuraturę, Sądy lub inne instytucje.

a) Osobami biorącymi udział w programie mogą być:

- osoby samodzielnie zgłaszające się,
- osoby zgłoszone przez prokuratorów,

- osoby kierowane przez sąd do uczestnictwa,
- osoby skazane za przestępstwo w rodzinie ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy korzystające z warunkowego zawieszenia wykonywania kary pozbawienia wolności lub odbywające karę pozbawienia wolności,
- osoby kierowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej oraz inne organy, instytucje i organizacje.

b) Uczestnictwa w Programie odmawia się:

- osobom z zaburzeniami emocjonalnymi tj. osobowość antyspołeczna oraz zaburzenia osobowości typu borderline (osobowość pograniczna).
- chorym psychicznie,
- osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków z wyłączeniem osób, które przeszły podstawowy cykl terapii uzależnień,
- osobom nie posiadającym pełnej zdolności do czynności prawnych.

Odmowa uczestnictwa w Programie następuje w czasie wstępnego rozpoznania diagnostycznego, prowadzonego w ramach konsultacji indywidualnych, które jest pierwszym etapem realizacji Programu.

Rozpoznanie indywidualnej sytuacji obejmuje zadania :

- rzeczywiste okoliczności skierowania do Programu,
- określenie czy uczestnik Programu aktualnie stosuje przemoc,
- aktualna sytuacja rodzinna i zawodowa,
- doświadczenie związane z nadużywaniem alkoholu i narkotyków,
- informację o pomocy medycznej i psychoterapeutycznej w zakresie zaburzeń psychicznych,
- kontakty z wymiarem sprawiedliwości.

4. Reguły uczestnictwa w Programie

a) W ramach Programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie powinny być opracowane reguły uczestnictwa w formie kontraktu podpisanego przez uczestników:

- formalne wymogi dotyczące systematycznej obecności na zajęciach,
- wymóg uznania osobistej odpowiedzialności za fakt stosowania przemocy domowej,
- zobowiązanie do powstrzymywania się od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i z innymi ludźmi,

- obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach,
- zobowiązanie uczestnika do powstrzymywania się od spożywania alkoholu i zażywania substancji psychoaktywnych, udział w programie po zakończonej psychoterapii uzależnień.
- kontrakt powinien zawierać także, informacje o konieczności monitorowania sytuacji rodzinnej i zachowań uczestnika Programu pozostającego w kontakcie ze swoją rodziną.

b) Wobec osób, których uczestnictwo w programie związane jest z decyzją Sądu, Prokuratury , Policji, Ośrodków Pomocy Społecznej oraz Zespołów Interdyscyplinarnych:

- wydaje się zaświadczenie o zgłoszeniu się do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową,

c) osobom, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny wydaje się zaświadczenie o ukończeniu programu dla osób stosujących przemoc domową, jeżeli Sąd, Kurator czy inny podmiot pisemnie wnioskować będzie o szczegółową informację dotyczącą uczestnika , wówczas trener powinien opracować opinię na temat uczestnika Programu, którą następnie realizator przekazuje do odpowiedniej instytucji. Informacja taka może zawierać np. frekwencję aktywność.

5. Realizator Programu

Realizatorem Programu jest samorząd Powiatu Trzebnickiego w imieniu którego, działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Trzebnicy, będące faktycznym realizatorem niniejszego Programu. Koordynatorem Programu jest Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Trzebnicy.

Zadania dotyczące realizacji Programu obejmują:

- pozyskiwanie partnerów w realizacji Programu i współpracę z nimi,
- rekrutację uczestników Programu,
- obsługę finansową Programu,
- monitoring Programu,
- nadzór nad realizacją Programu zgodnie z założonymi celami i działaniami nakierowanymi na osiągnięcie zakładanych rezultatów.

Oddziaływania korekcyjno – edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, prowadzone będą przez dwóch trenerów posiadających uprawnienia do prowadzenia zajęć, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2022 r.

6. Miejsce realizacji Programu

Program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy domowej realizowany będzie w miejscu wskazanym przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Trzebnicy z zachowaniem wymogów określonych w § 7 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

7. Partnerzy Programu

Skuteczna realizacja Programu korekcyjno – edukacyjnego wymaga utrzymania stałej współpracy z podmiotami lokalnymi działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej i dotyczy instytucji:

- Zespoły Interdyscyplinarne,
- Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Sądy,
- Kuratorzy zawodowi,
- Prokuratura,
- Policja,
- Organizacje pozarządowe,
- Rodziny uczestników Programu,
- Inne podmioty realizujące Programy korekcyjno – edukacyjne.

Współpraca będzie realizowana z w/w podmiotami zarówno do rekrutacji uczestników Programu, jak również monitoringu zachowań agresywnych oraz ewaluacji Programu i oceny jego skuteczności.

Jeżeli uczestnik jest kierowany do Programu przez instytucje, realizator Programu poinformuje podmiot kierujący o zakwalifikowaniu, bądź powodach niezakwalifikowania osoby do udziału w Programie oraz ewentualnym przerwaniu uczestnictwa przez daną osobę.

Jeżeli osoba stosująca przemoc w rodzinie nie może uczestniczyć w Programie realizowanym w danym powiecie (z powodu np. zakończenia Programu, braku nowej rekrutacji,

itp.), osobie należy udzielić informacji o innych miejscach, w których realizowany jest Program korekcyjno – edukacyjny w którym może wziąć udział.

IV. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Realizacja Programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową, należy do zadań administracji rządowej realizowanych przez powiat. Środki przeznaczone na realizację Programu zapewnia budżet państwa, który decyduje o wysokości przyznanych zasobów finansowych na ten cel. Środki będą pozyskiwane poprzez złożenie wniosku do Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu – Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej po ogłoszeniu przez Urząd naboru wniosków.

V. MONITORING

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Trzebnicy we współpracy z trenerami oraz instytucjami właściwymi miejscowo dla uczestnika Programu będzie prowadzić ewaluację i monitoring Programu oraz jego efektów. Monitoring będzie prowadzony w trakcie programu jak i po jego zakończeniu, aby ocenić efekty oddziaływań.

1. System monitorowania obejmuje:

a.w trakcie Programu (maksymalnie 20 h)

- weryfikację postępów uczestników poprzez listy obecności, indywidualne karty przebiegu Programu,
- weryfikację sytuacji rodzin osób stosujących przemoc domową poprzez kontakt telefoniczny lub mailowy z członkami grup diagnostyczno-pomocowych zespołu interdyscyplinarnego,

b. po zakończeniu Programu :

- min. raz na pół roku pozyskanie informacji o funkcjonowaniu sprawcy dla jednostki realizującej program oraz kontakt z instytucjami wspierającymi osobę krzywdzoną np. Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespoły Interdyscyplinarne, Kurator Sądowy, Policja itp. kontakt z uczestnikiem programu – w okresie do 3 lat po realizacji Programu.

Celem monitoringu jest sprawdzenie czy zaplanowane działania w końcowym efekcie są użyteczne dla odbiorców i współodbiorców, którymi w tym przypadku są rodziny osób stosujących przemoc. Do oceny skuteczności działań programowych niezbędna jest współpraca z partnerami programu, szczególnie tymi, którzy realizują programy przeciwdziałania przemocy

i ochrony ofiar przemocy domowej. Sporządzone zostanie sprawozdanie przez prowadzących program.

VI. EWALUACJA

Ewaluacja Programu będzie przeprowadzona – etap wstępny:

- analiza merytorycznej zawartości programu, pod kątem realizacji założonych celów,
- ankieta ewaluacyjna dla uczestników Programu, dotycząca postaw przemocy,

Po zakończeniu Programu:

- ankieta ewaluacyjna dla uczestników, dotycząca postaw wobec przemocy,
- ocena sytuacji sprawcy przemocy do 3 lat po realizacji Programu (co pół roku),
- spotkanie ewaluacyjne realizatorów Programu na terenie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Trzebnicy podsumowujące podjęte działania.

Przy prowadzeniu ewaluacji do oceny skuteczności działań niezbędna jest współpraca z partnerami Programu, szczególnie tymi, którzy realizują Programy przeciwdziałania przemocy domowej.